

D21 - Janečkova metoda v senátních volbách 2014

Cílem výzkumu bylo porovnat výsledky voleb při použití současného dvoukolového většinového systému a D21 - Janečkovy metody. Volební experiment proběhl formou exit pollu, respondenti byli dotazováni po opuštění volební místnosti během senátních a komunálních voleb 2014. Průzkum proběhl ve 12 volebních obvodech z 27 a celkem se jej zúčastnilo 4 750 respondentů. Výzkum realizovala agentura Market Vision.

Hlavní hypotézou bylo, že D21 - Janečkova metoda bude ve srovnání s většinovým dvoukolovým systémem přinášet konsenzuálnější výsledky. Druhá hypotéza předpokládala, že díky efektu více hlasů klesne konkurence mezi středovými kandidáty. Nejen v České republice se často stává, že se díky vysoké konkurenci na středu politického spektra navzájem právě tyto středoví kandidáti vyřadí a do druhého kola postoupí kandidáti, kteří mají podporu organizované menšiny, popřípadě populisté či extremisté. Podporu široké veřejnosti však nemají.

Cílem experimentu bylo také potvrdit, či vyvrátit výsledky průzkumu z roku 2013, konkrétně týkající se využívání záporných hlasů. První experiment jasně ukázal, že voliči negativní hlasy nevyužívají k taktizování proti přímé politické konkurenci, ale spontánně označují pro sebe nepřijatelné kandidáty.

Průběh průzkumu

Volebního průzkumu při senátních volbách se zúčastnilo 4 750 respondentů, vybraných reprezentativně vzhledem k obyvatelstvu volebního obvodu. Experiment proběhl ve 12 obvodech z 27. Voliči byli při opuštění volebních místností požádáni o vyplnění dotazníku, v němž mohli udělit dva plusové a jeden minusový hlas všem kandidátům napříč politickým spektrem.

Výsledky průzkumu

Hlavní hypotéza, že D21 - Janečkova metoda bude přinášet výrazně konsenzuálnější výsledky, se v experimentu potvrdila jen částečně. Ke změně na první pozici došlo pouze ve 2 z 12 volebních obvodů. Nejzajímavějším příkladem jsou výsledky z volebního obvodu Zlín, kde v D21 - Janečkově metodě zvítězila kandidátka sociální demokracie (ČSSD) Alena

Gajdůšková, a porazila tak vítěze reálných voleb Františka Čubu ze Strany práv občanů (SPO).

Druhým příkladem rozdílného výsledku byla Česká Lípa, kde v D21 - Janečkově metodě zvítězil Karel Tejnora, kandidát Občanské demokratické strany (ODS), který jinak v prvním kole reálných voleb skončil na třetím místě.

Přestože změnu na první pozici přinesl volební systém D21 - Janečkova metoda jen v případě dvou obvodů, správnost hypotézy o snížení konkurence ve středu politického spektra částečně potvrzují i změny na druhých a třetích místech, ke kterým došlo ve třech volebních obvodech. Uvedené rozdílné výsledky v případě druhých a třetích pozic v prvním kole reálných voleb poukazují na to, že většinový dvoukolový systém mimo jiné znemožňuje postup do druhého kola kandidátům, kteří mají potenciál oslovit širší elektorát než ti kandidáti, kteří ve volbách do druhého kola skutečně postoupili.

Z výsledků experimentu rovněž vyplývá, že jednokolová volba pomocí D21 - Janečkovy metody dokáže ve většině případů „předpovědět“ vítěze druhého kola. I tento závěr je třeba potvrzovat dalšími testy, nicméně se lze domnívat, že případné zavedení Metody namísto současného dvoukolového volebního systému do Senátu by mohlo výrazně ušetřit náklady za volby a také zvýšit nízkou průměrnou volební účast v obou kolech volby.

Shrnutí

Volební experiment z roku 2014 potvrdil funkčnost D21 - Janečkovy metody a prokázal, že je plnohodnotnou alternativou většinových volebních systémů. V testování je nutné pokračovat, získaná data však už nyní dokazují, že ve srovnání s většinovými systémy vede D21 - Janečkova metoda ke konsenzuálnějším výsledkům.

Díky efektu více hlasů, který je hlavním prvkem D21 - Janečkovy metody, lze také mnohem lépe měřit spokojenost voličů (tzv. index spokojenosti). Díky tomu, že voliči mohou podpořit více kandidátů, snadno zjistíme i počet voličů spokojených s vítězem. Zejména v porovnání se systémem jednokolovým (relativní většiny) přináší výsledek zvoleným zastupitelům také větší legitimitu.